

Bartın Yaylalarının Rekreasyon ve Turizm Kullanımları Açısından İrdelenmesi

Sebahat AÇIKSÖZ¹

Mehmet TOPAY¹

Ercan GÖKYER¹

Geliş Tarihi: 15.09.2003

Özet: Ülkemizde nüfus artış hızı oldukça yüksektir. Bu nedenle, doğal ve kültürel kaynaklar hem temel hem de rekreasyon ve turizm gibi gereksinimlerin karşılanması amacıyla giderek yoğun kullanılmaktadır. Günümüzde rekreasyon ve turizm konusunda sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi için akılcı alan kullanım plânlamaları doğrultusunda alternatif turizm türleri geliştirilmiştir. Özellikle ülkemizde, geleneksel yapıya da bağlı olarak, alternatif turizm türlerinden biri olan yayla turizmi önem kazanmaktadır. Bartın Kentli alternatif turizm türlerinin özellikle yayla turizminin yapılabileceği potansiyel alanlara sahiptir. Araştırmada ele alınan Ardıç, Gezen, Uluyayla ve Zoni yaylalarının sahip oldukları doğal ve kültürel kaynaklar yerinde gözlemler ve Hızlı Kırsal Değerlendirme Tekniği kullanılarak belirlenmiştir. SWOT Analizi ile; alanların rekreasyon ve turizm etkinlikleri açısından sahip oldukları güçlü yönler ve olanaklar, etkinliklerin gerçekleştirilmesinde olumsuz katkıları olan zayıf yönler ve kısıtlamalar ortaya konulmuştur. Zayıf yönler ve kısıtlamaların kısmen ya da tamamen ortadan kaldırılabilmesi için öneriler geliştirilmiştir. Bu değerlendirmeler ve öneriler sonucunda yaylalar için en uygun etkinlikler kamping-çadırli kamping, klimatizm, dağ bisikleti, mağaracılık (Uluyayla için), golf (Uluyayla için), at ile gezinti, dağcılık, trekking, kayak, kuş gözlemciliği ve doğada serbest yürüyüş olarak belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bartın, peyzaj plânlama, rekreasyon, turizm, alternatif turizm, yayla turizmi

A Research for Plateaus in Bartın in Special with the Recreation and Tourism Uses

Abstract: In Turkey, population increase rate is rather high. Because of this, natural and cultural resources are used there is an intensive pressure on the since they for the recreation and tourism requirements besides the basic requirements. Nowadays, for supplying the sustainability in recreation and tourism issues, alternative tourism types were developed in the rational land use planning concept. Especially in Turkey, an alternative tourism type, the plateau tourism gained importance due to the traditional structure. Bartın City has four potential areas where plateau tourism could be practiced. The natural and cultural resources for the recreation-tourism usage of the Ardıç, Gezen, Uluyayla and Zoni Plateaus which were considered for this study were determined by local observations and by using Rapid Rural Evaluation Technique. By SWOT analysis, the strong aspects and opportunities contributing to the realization of the recreational activities, weak aspects and threats weakening the realization of these activities were determined and evaluated. As a result of these evaluations, camping-camp with tent, climatizm, mountain bike riding, caving (for Uluyayla), golf (for Uluyayla), horse riding, mountaineering, trekking, skiing, bird watching and jogging in nature activities were determined as the most appropriate activities for these areas.

Key Words: Bartın, landscape planning, recreation, tourism, alternative tourism, plateau tourism

Giriş

Dünyada doğal kaynaklar çoğu zaman bilinçsizce tahrip edilmektedir. Ülkemizde de doğal kaynaklar açısından benzer bir durum söz konusudur. Bunun yanı sıra, gelişmiş ülkelere göre yüksek olan nüfus artış hızı da bu tahribi artırmaktadır. Ancak, doğal kaynakların (yaşam destek sistemlerinin) sürdürülebilirliğini sağlayabilmek, döngü ve dengelerini bozmadan kullanabilmek akılcı plânlamaların yapılması ile olanaklıdır.

"Plânlama" insan ile çevresi arasında uygun ve düzenli ilişkiler kurulmasını sağlamaya yönelik bir karar verme sürecidir (Gürel 1970). Rekreasyon ve turizm amaçlı yapılacak doğal kaynak plânlaması çalışmalarında genel amaç ise; alanın mevcut yapısı ile önerilen aktiviteler arasında çeşitli ölçütler çerçevesinde karşılıklı uygunluk durumuna göre kaynak kullanım kararlarının alınmasıdır (Köseoğlu 1986).

Günümüzde, rekreasyon ve turizm amaçlı planlamalarda alternatif turizm önemli bir kullanım biçimi

olarak karşımıza çıkmaktadır. Alternatif turizm, "göreceli olarak zarar görmemiş ya da bozulmamış doğal alanlarda bulunan hayvanlar, doğal bitkiler, peyzajlar, mevcut kültürel yapı gibi doğal ve kültürel değerlerin izlenmesi, bu değerler hakkında çalışma yapılması, zevk almak için manzaranın izlenmesi gibi özel amaçlarla bu alanlara yapılan seyahatlerdir" şeklinde tanımlanabilir (Fennel 1999).

Türkiye'de Turizm Bakanlığı'nın turizmi çeşitlendirmek ve yaygınlaştırmak amacıyla yaptığı alternatif turizm çalışmaları, 1990'lı yıllarda başlamıştır. Bu çalışmalarda, ülkemiz kırsal alanlarında gerçekleştirilecek birkaç etkinlik üzerinde durulmuştur. Bunlar, yayla turizmi, doğa yürüyüşü (trekking), kış turizmi ve termal turizmdir (Anonim 1994).

Ülkemizde, özellikle Karadeniz Bölgesi'nde piknik, kamping, trekking, serbest doğa yürüyüşleri vb. etkinlikler için kullanılan bir çok yayla bulunmaktadır. Yağındağ

¹ Zonguldak Karaelmas Üniv., Bartın Orman Fak. Peyzaj Mimarlığı Bölümü-Bartın

(1994)'da, ülkemizde turizm ve rekreasyon amaçlı kullanılabilecek oldukça fazla sayıda yayla olması nedeniyle en uygun alternatif turizm türünün "yayla turizmi" olduğunu ileri sürmektedir.

Yayla turizminin yapıldığı alanlar 4342 Sayılı Mera Kanunu'na göre "Yaylak" şeklinde ifade edilmekte ve "çiftçilerin hayvanları ile birlikte yaz mevsimini geçirmeleri, hayvanlarını otlatmaları ve otundan yararlanmaları için tahsis edilen veya kadımden beri bu amaçla kullanılan yer" olarak tanımlanmaktadır (Anonim 1998a). Ancak bu tanım, yaylalardan rekreasyon ve turizm amaçlı yararlanmanın içeriğini belirlemede yeterli değildir. Yasa, özellikle etkinliklerin alanda uzun süreli yapılabilmesi için gerekli olan konaklama ve barınma olanaklarını kısıtlamaktadır. Günübirlik gerçekleştirilecek etkinlikler açısından ise, yasa herhangi bir sınırlandırıcı hükme sahip değildir.

Buna karşın, Gündem 21 kapsamında çok önemli işlev ve yararları ile yaşam destek sistemlerinin vazgeçilmez elemanlarını oluşturan duyarlı ekosistemler gruplandırılmış ve bu ekosistemler arasında dağlık alanlar öncelikli ekosistemler olarak belirlenmişlerdir. Gündem 21'de dağ ekosistemleri için alınan ilke kararları, ülkemiz yayla ekosistemlerinin sürdürülebilirliği açısından da oldukça önemlidir (Karadeniz 1996, Karadeniz ve Güneş 1998).

Alternatif turizm türlerinden özellikle yayla turizminin oldukça iyi şartlarda yapılabileceği doğal ve kültürel kaynaklara sahip yerlerden biri de Bartın ilidir. Bu çalışmada; özellikle Temmuz, Ağustos aylarında yoğunlaşan kıyı kullanımına alternatif olabilecek ve böylece kıyasal kaynakların sürdürülebilirliği açısından katkı sağlayacak olan Bartın yaylaları, alternatif turizm kapsamında değerlendirilmek üzere seçilmiştir. Çünkü, alternatif turizm türleri içinde özellikle yayla turizminin yapılabileceği alanlarını;

- Olumlu iklimsel koşullar,
- Bitki türü çeşitliliği,
- Zengin fauna,
- Korunmuş geleneksel yapı,
- Geleneksel yayla şenlikleri

gibi destekleyici ve olumlu birçok özellikleri bulunmaktadır.

Materyal ve Yöntem

Araştırmada, kuramsal (kavramsal) çerçeveyi (kaynakların akılcı kullanımı ve plânlaması, alternatif turizm, yayla turizmi) oluşturabilmek için yerli ve yabancı literatürden yararlanılmıştır.

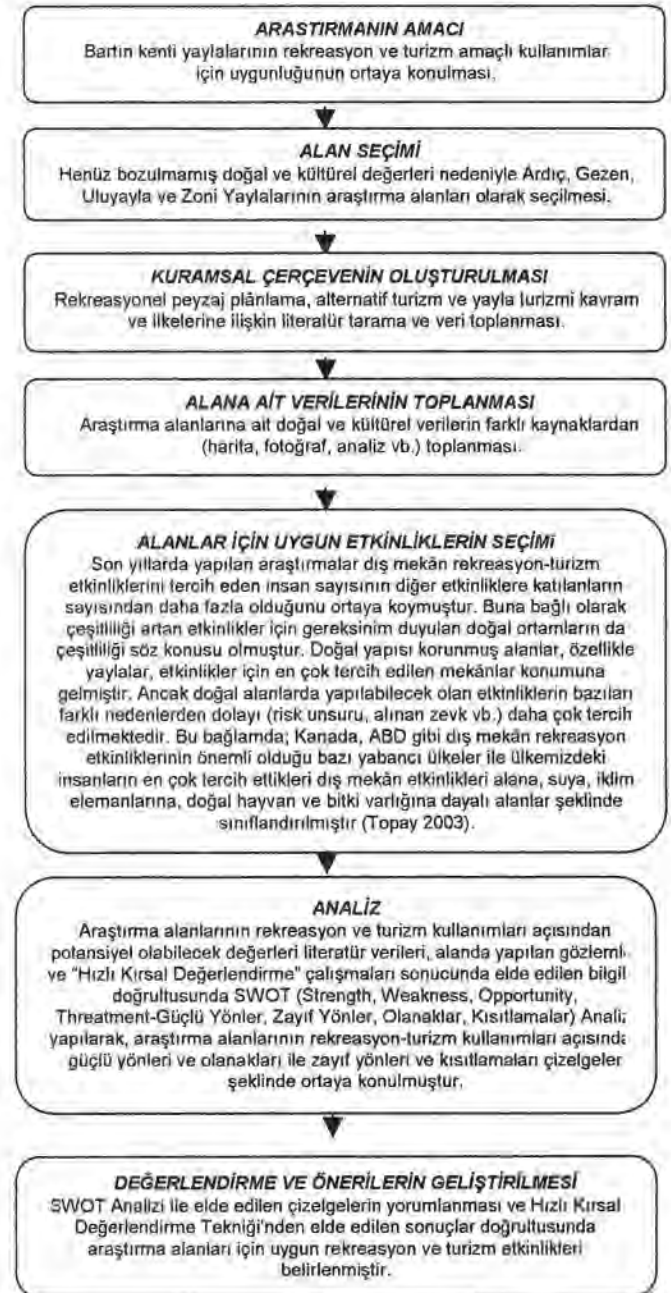
Bartın kenti sınırları içinde yer alan Ardıç, Gezen, Uluyayla ve Zoni yaylaları araştırmanın ana materyalini oluşturmaktadır. Araştırma alanına ait doğal ve kültürel verileri elde etmek amacıyla;

- 1/25000 ölçekli topoğrafya haritası'ndan,
- 1/25000 ölçekli amenajman haritası'ndan,
- 1/100000 ölçekli jeoloji haritası'ndan,
- Alandan çekilen fotoğraflardan,
- Görsel analiz verilerinden,
- Alanlara yakın meteoroloji istasyonlarına ait iklim verilerinden,

- Araştırma alanında yerel idareciler ve yerel halkın katılımı ile gerçekleştirilen "Hızlı Kırsal Değerlendirme" tekniğinden elde edilen verilerden yararlanılmıştır.

Araştırma alanlarında ekolojik bütünlüğün korunması amacıyla havza sınırlar baz alınmıştır.

Araştırmada izlenen aşamalar ve bu aşamalarda yapılan çalışmalar Şekil 1'deki akış diyagramında verilmiştir.

Şekil 1. Araştırmaya ait akış diyagramı

Bulgular ve Tartışma

Araştırma kapsamında ele alınan Ardıç, Gezen, Uluyayla ve Zoni Yaylaları Bartın İli sınırları içinde yer almaktadır. Alanların Bartın İli sınırları içindeki konumları Şekil 2'de görülmektedir.

Araştırma kapsamında ele alınan yaylalara ait bazı bilgiler Çizelge 1'de verilmiştir.

Araştırma kapsamında ele alınan dört yayladan yalnız Uluyayla'da Mera Kanunu kapsamında tanımlanan yaylacılık etkinliklerine uygun faaliyetler yürütülmektedir. Diğer yaylalarda ise, köy yerleşmelerinin çok yakın olması nedeniyle yayla alanında geçici konaklama birimleri (sayvanlar) bulunmamaktadır. Yerel halk yayladan belirli dönemlerde ot biçme şeklinde faydalanmaktadır.

Yerel halkın iç göç, genç işgücünün yetersizliği vb. farklı nedenlerle hayvancılık etkinliklerini azaltması sonucunda alanların yaylacılık amaçlı kullanımları azalmış; buna karşın yakın çevrenin bu alanların rekreasyon ve turizm amaçlı kullanımında artış görülmüştür.

Topay (2003) tarafından Uluyayla Havzası ve yakın çevresinde yapılan çalışmada; insanların en çok tercih ettikleri kırsal alan rekreasyon-turizm etkinlikleri ve bu etkinliklere ait değerlendirme faktörleri belirlenmiştir. Belirlenen bu faktörlerin etkinlikleri uzun süre yapan deneyimli kişilerin görüşleri de alınarak uygunluk sınıfı değerleri çizelgeleri oluşturulmuştur. Alana ait doğal ve kültürel veriler belirlenmiş, bu veriler etkinliklere ait değerlendirme faktörlerine göre bilgisayar ortamında sorgulanarak her etkinlik için en uygun ve koşullu uygun alanlar saptanmıştır.

Bu sınıflandırma sonucuna bağlı olarak çalışma için en uygun etkinliklerin seçiminde alanın etkinlik açısından potansiyeli ve Hızlı Kırsal Değerlendirme çalışmalarından elde edilen veriler göz önünde bulundurulmuştur. Bu doğrultuda alanlar için uygun olabilecek etkinlikler Çizelge 2'de alfabetik dizinimde verilmiştir.

Şekil 2. Araştırma alanlarının Bartın İli içindeki konumu

Çizelge 1. Yaylalara ait bazı bilgiler

Yayla Adı	Yaklaşık alan (ha)	Ort. Rakım (m)	Bartın'a uzaklık (km)
Ardıç	10	1300	66
Gezen	30	1317	61
Uluyayla	27	1000	75
Zoni	4	900	50

Çizelge 2. Araştırma kapsamında ele alınacak etkinliklerin alfabetik sırası (Topay 2003)

Etkinlikler	
1.	At ile gezinti
2.	Avcılık
3.	Dağ bisikleti
4.	Dağcılık
5.	Doğada serbest yürüyüş
6.	Golf
7.	Kamping-çadırılı kamp
8.	Kayak
9.	Klimatizm
10.	Kuş gözlemciliği
11.	Mağaracılık
12.	Trekking

SWOT analizi ile Araştırma kapsamında ele alınan yaylalara ait tanımlayıcı bilgiler ve alanların sahip olduğu rekreasyon-turizm amaçlı kullanılabilir olan doğal ve kültürel veriler belirlenmiştir.

Ardıç yaylası: Alana kent merkezinden Bartın-Kumluca karayolu kullanılarak ulaşılmaktadır. Yayla; Zafer, Kızıllar, Hisar, Uğurköy, Bulak, Konuklu, Tokatlı ve Kırıklar yerleşmeleri tarafından hem yaylacılık hem de rekreasyon ve turizm amaçlı kullanılmaktadır (Şekil 3). Alanda Kumluca Orman İşletme Şefliği'ne ait orman işçilerinin konaklayabilmesi için yapılmış bir adet bina mevcuttur. Araştırma alanının turizm-rekreasyon amaçlı kullanılabilir doğal ve kültürel kaynakları Çizelge 3'de verilmiştir.

Çizelge 3. Ardıç yaylası'na ilişkin SWOT analizi

Güçlü yönler	Zayıf yönler
<ul style="list-style-type: none"> Zengin bitki örtüsü, Doğal güzellikler, Olumlu iklimsel koşullar, Yaban yaşamı varlığı*, Önemli çevre kirliliğinin olmaması, Kar kuyusunun varlığı. 	<ul style="list-style-type: none"> Alt yapı eksikliği (elektrik, telefon olmaması), Ulaşımın zor olması, Tanıtım eksikliği, Finansal kaynak yetersizliği, Konaklama barınma olanağının olmaması.
Olanaklar	Kısıtlamalar
<ul style="list-style-type: none"> Orman İşletme binasında jeneratör bulunması, Farklı rekreasyon etkinlikleri için uygun alanlar, Halkın rekreasyon-turizm etkinlikleri ile ilgili girişimlere olumlu bakması, Yerel yöneticilerin doğa koruma açısından bilinç düzeylerinin yüksek olması, Bazı rekreasyonel aktivitelerin yapılıyor olması (Piknik), Doğal bir mantar olan Kanlıca Mantarının varlığı. 	<ul style="list-style-type: none"> Ormancılık faaliyetleri, Eğitim eksikliği, Konaklama imkânının olmaması.

Şekil 3. Ardıç yaylası

Gezen yaylası: Alana kent merkezinden Bartın-Kumluca karayolu kullanılarak ulaşılmaktadır. Yayla (Şekil 4); Zafer, Kızıllar, Hisar, Uğurköy, yerleşimleri tarafından kullanılmaktadır. Ardıç yaylası ile 10 km uzunluğunda orman içi stabilize yol niteliğindeki bir yolla bağlantısı vardır. Araştırma alanının rekreasyon ve turizm amaçlı kullanılabilir doğal ve kültürel kaynakları Çizelge 4'de verilmiştir.

Çizelge 4. Gezen yaylası'na ilişkin SWOT analizi

Güçlü yönler	Zayıf yönler
<ul style="list-style-type: none"> Zengin bitki örtüsü, Doğal güzellikler, Yaban yaşamı varlığı*, Önemli çevre kirliliğinin olmaması, Taban suyunun yüksek olması, Olumlu iklimsel koşullar**. 	<ul style="list-style-type: none"> Ulaşımın zor olması, Tanıtım eksikliği, Finansal kaynak yetersizliği, Alt yapı eksikliği, Geleneksel yaylacılığın olmaması, Turizm amaçlı kullanımın olmaması.
Olanaklar	Kısıtlamalar
<ul style="list-style-type: none"> Orman İşletme binasında jeneratör bulunması, Farklı rekreasyon etkinlikleri için uygun alanların varlığı, Halkın rekreasyon-turizm aktiviteleri ile ilgili girişimlere olumlu bakması, Bazı rekreasyonel aktivitelerin yapılıyor olması (piknik vb.), 	<ul style="list-style-type: none"> Ormancılık faaliyetleri, Eğitim eksikliği, Konaklama imkânının olmaması, İçme suyu eksikliği

Şekil 4. Gezen yaylası'ndan bir görünüm

Uluyayla: Alana kent merkezinden Bartın-Kastamonu karayolu kullanılarak ulaşılmaktadır. Yayla'da Orman İşletme Şefliği'ne ait tesisler ve bir gölet bulunmaktadır. Alanda 5 adet yayla yerleşmesi vardır. (Karakız, İnönü, Kızılgöz, Çokman, Aşağı Yayla) Yayla, Güneyören, Akçakese, Karakışla, Emirören, Gökçeler ve Bostancı yerleşmeleri tarafından kullanılmaktadır (Şekil 5). Araştırma alanının rekreasyon ve turizm amaçlı kullanılabilir doğal ve kültürel kaynakları Çizelge 5'de verilmiştir.

Zoni yaylası: Alana kent merkezinden Bartın-Safranbolu karayolu kullanılarak ulaşılmaktadır. Şekil 6'da bir görüntüsüne yer verilen Zoni Yaylası, Bartın-Kastamonu Küre Dağları Millî Parkı sınırları içinde bulunmaktadır. Yayla; Güney, Turanlar, Söğütlü ve Çöpbey yerleşimleri tarafından kullanılmaktadır. Araştırma alanının turizm-rekreasyon amaçlı kullanılabilir doğal ve kültürel kaynakları aşağıda yer alan Çizelge 6'da verilmiştir.

Çizelge 5. Uluyayla'ya ilişkin SWOT Analizi

Güçlü yönler	Zayıf yönler
<ul style="list-style-type: none"> Zengin bitki örtüsü, Korunmuş geleneksel doku, Doğal güzellikler, Mağara oluşumları (İnağzı (478 m) ve Subatık (769 m) mağaraları) Yaban yaşamı varlığı*, Kültürel zenginlikler, Olumlu iklimsel koşullar**. 	<ul style="list-style-type: none"> Altyapı eksikliği (elektrik, telefon olmaması), Tanıtım eksikliği, Şenliklerde oluşan çevre kirliliği, Genç işgücü yetersizliği.
Olanaklar	Kısıtlamalar
<ul style="list-style-type: none"> Farklı rekreasyon etkinlikleri için uygun alanlar, Halkın rekreasyon-turizm aktiviteleri ile ilgili girişimlere sıcak bakması, Bozulmamış bir çevre, Pansiyonculuk. 	<ul style="list-style-type: none"> Yaylanın kaybedilme korkusu, Yaylanın farklı birkaç köy tarafından kullanılıyor olması, Eğitim eksikliği, Halkın konu ile ilgili girişimde bulunmaması.

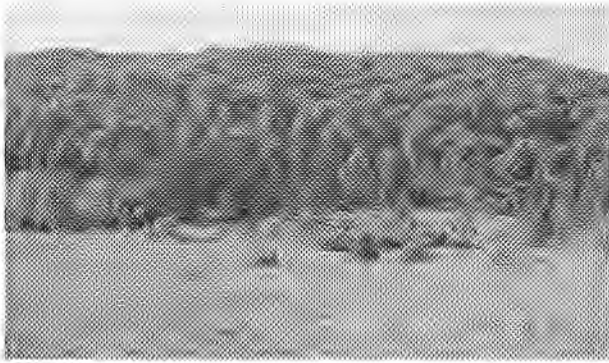
Şekil 5. Uluyayla'ya ilişkin bir görüntü

Çizelge 6. Zoni Yaylası'na ilişkin SWOT Analizi

Güçlü yönler	Zayıf yönler
<ul style="list-style-type: none"> Zengin bitki örtüsü, Doğal güzellikler, Yaban yaşamı varlığı*, Önemli çevre kirliliğinin olmaması, Kültürel zenginlikler (tarihi kilise kalıntısı), Yol boyunca doğal güzellikler (Jeolojik oluşumlar/ Kanyon oluşumu), Olumlu iklimsel koşullar**, Taban suyunun derin olması, Mutlak koruma zonunda olması. 	<ul style="list-style-type: none"> Don çukuru olması (Sıcaklık Terselmesi, donlu günler sayısının fazlalığı), Alf yapı eksikliği (elektrik, telefon olmaması), Ulaşımın zor olması, Tanıtım eksikliği, Geleneksel yaylacılığın olmaması. Daha önce turizm amaçlı kullanımın olmaması, Dış göçten kaynaklanan turizm -rekreasyon aktivitelerinde kullanılacak olan işgücü yetersizliği.
Olanaklar	Kısıtlamalar
<ul style="list-style-type: none"> İçme suyu varlığı, Orman İşletme binasında jeneratör bulunması, Farklı rekreasyon etkinlikleri için uygun alanlar, Halkın rekreasyon-turizm aktiviteleri ile ilgili girişimlere olumlu bakması Yol boyunca konaklama için uygun durak noktalarının varlığı. 	<ul style="list-style-type: none"> Millî Park Yasası çerçevesinde gerçekleştirilecek rekreasyon-turizm etkinlikleri, Bazı bölgelerde taban suyunun yüksek olması, Ornancılık faaliyetleri, Eğitim eksikliği, Konaklama imkânı, Yakın yerleşim yeri olan Güney Köyü halkını hayvan yemi amaçlı olarak ot kesimi yapması.

*Kurt, çakal, ayı, iliki, yaban domuzu, ökdek, kaz, bildircin, toy, üveyik, çulluk, gökkarga, az olmakla birlikte geyik, tavşan, karaca, yaban keçisi bulunmaktadır (Anonim 1998b).

**Araştırma alanlarındaki iklimsel yapı incelendiğinde, biyoiklimsel konfor açısından uygun değerlere sahip olduğu belirlenmiştir. Klimaterapi uzmanlarının belirlediği kurallara göre insan sağlığı açısından aylık ortalama sıcaklık değeri 18-32°C, bağıl nem değeri % 30-70, güneşli günler sayısı 20 ve daha yukarı olan ya da tam kapalı gün sayısı 10 ve daha az olan, ortalama rüzgâr esme hızı 5 m/sn'den az olan yerlerin iklimi olumlu kabul edilmektedir (Ülker 1994).

Şekil 6. Zoni yaylası

Sonuçlar

İnsan yaşamı son 40-50 yıl içinde teknolojik gelişmelerin etkisiyle oldukça farklılaşmış, yaşam daha kolay hale gelmiştir. Buna bağlı olarak çalışma süreleri kısalmış, insanlar rekreasyon ve turizm etkinlikleri için daha fazla zaman ayırmaya başlamışlardır. Zamanla kitlesel halde yapılan turizm türleri gelişmiştir. Ancak, bu gelişimin aşırı olması nedeniyle doğal ve kültürel çevreler baskı altında kalmaya başlamıştır. Kaynakların kaybını

engellemek ya da en aza indirmek amacıyla, kitle turizmine alternatif olabilecek doğaya ve çevreye saygılı turizm türleri geliştirilmiştir. Özellikle 1990'lardan sonra doğal özellikleri korunmuş alanlar insanları daha çok ilgilendirmeye başlamıştır. Günümüzde ise, kırsal alanlar - özellikle yaylalar- açısından önemli olan alternatif turizm türleri gündeme gelmiştir.

Bartın ili'nde de turizm amaçlı kullanılabilir dört adet yayla bulunmaktadır. Bu yaylalar arasında yüzölçümü açısından en büyük olan Uluyayla, geleneksel yaylacılık etkinliklerinin yanı sıra yakın çevre için rekreasyon ve turizm amaçlı etkinliklerin de yapıldığı bir alandır. Yaylada iki kez (Ağustos ayı içinde) şenlik düzenlenmektedir. Şenliklerde yöresel el sanatları, yöresel yiyecekler vb. satışının da yapıldığı panayırfa kurulmaktadır. Yayla şenlikleri dışında alan, farklı zamanlar ve farklı kesimlerce (öğrenci grupları, futbol takımları vb.) kamp amaçlı kullanılmaktadır. Bunun yanı sıra alan, yayla yolunun kullanımına açık olduğu dönemde (haziran ayının sonundan eylül ayı sonuna kadar) piknik amaçlı kullanılmaktadır. Alan için uygun olabilecek diğer etkinlikler Çizelge 7'de verilmiştir.

Çizelge 7'de verilen sonuçlar Uluyayla için Topay (2003) tarafından yapılan çalışmadan elde edilmiştir. Bu çalışmada etkinlikler, insanların yapmayı en çok tercih ettikleri aktiviteler arasından yerel halkın istekleri, alanın potansiyeli ve alanda yapılan hızlı kırsal değerlendirme çalışmaları sonucunda belirlenmiştir. Belirlenen etkinliklere ait uygunluk yüzdeleri ise, araştırma alanının, etkinlikler açısından sağlaması gereken değerlendirme faktörleri yüzdelerine göre bulunmuştur.

Listede verilen etkinliklerin değerlendirme faktörleri, literatür taraması ve uzman görüşü alınarak belirlenmiştir. Buna göre, toplam 39 adet değerlendirme faktörü belirlenmiştir. Bu faktörlerin, İnsan Konforuna Uygunluk, Resmi Kabuller ve Hızlı Kırsal Değerlendirme kriterleri doğrultusunda uygunluk sınıfları oluşturulmuş ve "Değerlendirme Faktörleri Uygunluk Sınıflaması" çizelgeleri elde edilmiştir.

Araştırma alanları, her bir etkinlik için hazırlanan çizelgelerdeki değerlendirme faktörlerine ait değerler göz önüne alınarak sorgulanmış ve etkinlikler açısından uygunluk yüzdeleri elde edilmiştir. Buna göre, etkinlikler için en uygun ve koşullu uygun alanlar

Çizelge 7. Etkinliklere ait öncelik sıralaması (Topay 2003)

Sıra no	Etkinlikler	Uygunluk (%)
1	Kamping-Çadırli kamp	95.6
2	Klimatizm	91.3
3	Dağ bisikleti, Mağaracılık	89.4
3	Golf	88.0
4	At ile gezinti	84.0
5	Dağcılık, Trekkıng	80.0
6	Kayak	78.2
7	Kuş gözlemciliği	77.7
8	Doğada serbest yürüyüş	76.0
-	Avcılık*	-

*Araştırma alanlarının yakın çevresinde yaşayan yerel halk, alanlarda avcılık etkinliğinin yapılabilmesi için potansiyel olmasına karşın, yaban yaşamının zarar görmesinden endişelendikleri için bu etkinliği uygun bulmamışlardır.

Çizelge 8. Araştırma alanlarına ilişkin zayıf yönler ve çözüm önerileri

Zayıf Yönler	Öneriler
Alanların 4342 Sayılı Mera Kanunu kapsamına girmeleri nedeniyle etkinlikler için gerekli olan konaklama-barınma gereksiniminin alan içinde çözümlenememesi.	Rekreasyon-turizm etkinliklerinin gerçekleştirilebilmesi için kısıtlayıcı bir unsurdur. Bu nedenle alanlara karayolu bağlantısı bulunan en yakın yerleşmelerde konaklama sorunu pansiyon vb. şekillerde çözümlenebilir.
Alanlarda alt yapı eksikliğinin olması.	Ekolojik dengeleri bozmadan rekreasyon ve turizm etkinliklerinin gerçekleştirilebilmesi için gerekli olan alt yapı eksiklikleri sorununun çözümlenmesi.
Yaylalara ulaşımın gerek yolun niteliği gerekse eğimin az olması nedenleriyle ulaşımın güç olması.	Yetkili kurumca yolların niteliğinin iyileştirilmesi.
Potansiyel kullanıcı kitlesinin alanların tanıtımının yetersiz olması nedeniyle yaylalara gelmemesi.	Alana gelebilecek olan yakın ve uzak çevredeki potansiyel kullanıcı kitlesinin bilgilendirilmesi amacıyla Bartın Valiliği, İl Özel İdare, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İl Çevre ve Orman Müdürlüğü ve Sivil Toplum Kuruluşları (STK)'nın tanıtıcı çalışmalarında bulunması.
Yerel yöneticilerin ve halkın alanın rekreasyon-turizm potansiyeli konusunda yeterince bilgi sahibi olmaması ve buna bağlı olarak finansal kaynak yetersizliği; aynı zamanda bölgede yapılan ormancılık faaliyetleri nedeniyle genç işgücünün bu alana yönelmesi ve rekreasyon-turizm etkinlikleri için gerekli işgücü kaynağının sağlanamaması.	Yerel yöneticilerin ve halkın ilgili kamu kuruluşları ve STK'lar tarafından doğal kaynakların korunması ve aynı zamanda rekreasyon-turizm amaçlı kullanımı açısından bilgilendirilmesi. Yapılan ormancılık faaliyetlerinde Orman İşletme Şefleri'nin rekreasyonel ormancılık konusunda bilgilendirilmesi ve özendirilmesi.
Yaylalardan bazılarının farklı birkaç köy tarafından kullanılıyor olması nedeniyle yaylanın paylaşımında hukuksal açıdan sorunların bulunması.	Yayla alanını ortak kullanan köylerin rekreasyon ve turizmden gelecek olan finansal girdiyi eşit bir şekilde paylaşabilecekleri, rekreasyon-turizm için hizmet (ulaşım, rehberlik, yiyecek temini, konaklama, servis hizmetler vb.) verebilecekleri kooperatiflerin kurulması ve yaygınlaştırılması.
Bazı yaylalarda içme ve kullanma amaçlı su kaynağının yetersiz olması.	Alanda mevcut olan içme suyu kaynaklarının Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği çerçevesinde kalite sınıflarının belirlenmesi ve uygun olmayan su kalitesinin gerekli önlemler alınarak kullanım amaçlı depolanması için çalışmalar yapılması.
Zonî Yaylası'nın topoğrafyasından kaynaklanan mikroklimatik özelliğinin rekreasyon-turizm etkinliklerinin yapılabilirliğini olumsuz yönde etkilemesi.	Zonî Yaylası'nda kalıcı konaklama tesisleri yerine günübirlik kullanımlar yer verilmesi. Ayrıca, Millî Park sınırı içinde olması nedeniyle alan kullanım planlamasının Millî Park Yasası çerçevesinde gerçekleştirilmesi.
Alanlara ilişkin sürdürülebilirliği sağlayacak planlama çalışmalarının bulunmaması.	Yaylalara ait bütüncül yönetim planlarına ilişkin kararların ortaya konulması.

belirlenmiştir. Sorgulamaların yapılabilmesi için Coğrafi Bilgi Sistemlerinden yararlanılmıştır. Sayısal ortamda veri tabanı oluşturulmuş ve sorgulamalar bu veri tabanı üzerinden yapılmıştır. Belirlenen bu alanlar, en uygun ve koşullu uygun seçenekleri kendi içinde olmak üzere üst üste çakıştırılmış ve öncelik sıralaması elde edilmiştir.

Bu çalışma kapsamında araştırma alanlarında yapılan SWOT Analizi tabloları incelenmiş ve Uluyayla rekreasyon alanı için belirlenen güçlü ve zayıf yönler ile kısıtlamalar ve olanaklar bakımından, diğer yaylaların da aynı özellikleri taşıdığı belirlenmiştir. Buna dayanarak Uluyayla'da gerçekleştirilen etkinliklerin diğer alanlarda da gerçekleştirilebileceği sonucuna varılmıştır. Ancak, Uluyayla dışındaki yaylalarda mağara bulunmaması nedeniyle bu etkinliğe yer verilmemiştir. Ayrıca, golf etkinliğinin gerçekleştirilebilmesi için gerekli en küçük alan miktarının 60,7 ha olması nedeniyle diğer yaylalarda bu etkinliğin de gerçekleştirilmesi olasılığı bulunmamaktadır (Hocaoğlu 1994).

Araştırma kapsamında ele alınmış alanlar için yapılan SWOT Analizi sonucunda ortaya konulan güçlü yönler ve olanakların yanı sıra etkinliklerin gerçekleştirilmesini kısıtlayan ya da engelleyen zayıf yönler de bulunmaktadır. Zayıf yönler ve bunların çözümlüne ilişkin öneriler Çizelge 8'de özetlenmiştir.

Bu araştırma kapsamında bölgede yaşayan halk ve yerel yöneticiler ile yapılan görüşmelerde bölgenin kalkındırılabilmesi için turizm ve rekreasyon etkinliklerinin önemli bir araç olduğu saptanmıştır. Bu bağlamda araştırma kapsamında ele alınan yaylalara ait doğal ve kültürel kaynakların sürdürülebilirliğinin sağlanması için akılcı çözüm önerilerini içeren bir alan kullanım planlaması yapılmasının gerekliliği önemli bir sonuç olarak ortaya çıkmıştır. Bu çalışmalar sırasında öncelikle ekolojik taşıma kapasiteleri belirlenmeli, yaylalara getirilecek etkinlikler doğrultusunda Stratejik Çevresel Etki Değerlendirmesi çalışmaları yapılmalıdır.

Kaynaklar

- Anonim, 1994. Turizm Bakanlığı Yatırımlar Genel Müdürlüğü Kurumlararası Yazışmalar, Ankara.
- Anonim, 1998a. 4342 Sayılı Mera Kanunu. TC Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı, Tarımsal Üretim ve Geliştirme Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Anonim, 1998b. Cumhuriyet'imizin 75. Yılında Bartın, Bartın İl Özel İdare Müdürlüğü, Bartın.
- Fennel, D. A. 1999. Ecotourism an Introduction, Taylor & Francis Group.
- Gürel, T. 1970. Kent Planlamasına Giriş ve Çevre Kavramı. ODTÜ Mimarlık Fak. Yay. No: 14, Ankara.
- Gürlek, T. B. 2002. SWOT Analizi, TÜBİTAK yayınları, TÜSSİDE, Gebze.
- Hocaoğlu, T. 1997. Golf Alanları Planlamasında Çevreye Duyarlı Yaklaşımlar Üzerinde Bir Araştırma. Yüksek lisans tezi (basılmamış), Ankara Üniv. Ankara.

Karadeniz, N. ve G., Güneş 1998. Gündem 21 çerçevesinde dağ ve yayla ekosistemlerinin sürdürülebilir pânlama ve yönetimi. Sosyo-ekonomik değişim sürecinde Bolu Yayla ve Ormanlar Sempozyumu, 7-9 Mayıs, Bolu.

Köseoğlu, M. 1982. Peyzaj Değerlendirme Yöntemleri. Ege Üniv. Ziraat Fak. Yay. No: 430, İzmir.

Topay, M. 2003. Bartın-Uluyayla Peyzaj Özelliklerinin Rekreasyon-Turizm Kullanımları Açısından Deęerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma. Doktora tezi (basılmamış), Ankara Üniv. Ankara.

Ülker, İ. 1994. Sağlık Turizmi, Kaynaklar, Plânlama, Tanıtım. TC Turizm Bakanlığı yayını, Ankara.

Yalçındağ, S. 1994. Alternatif Turizmin Yönetsel Boyutu. TODAİE, Ankara.

İletişim adresi:

Sebahat AÇIKSÖZ
Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Bartın Orman Fakültesi
Peyzaj Mimarlığı Bölümü-Bartın
Tel: 0 378 227 74 23
Fax:0 378 227 74 21
e-mail: saciksoz@yahoo.com